

W świecie porcelany... Stara ceramika europejska i orientalna z kolekcji Ireneusza Szarka

W świecie porcelany... Stara ceramika europejska i orientalna

z kolekcji Ireneusza Szarka

Galeria Wystaw Czasowych II piętra

18 listopada 2003 r. – 1 lutego 2004 r.

Wystawa prezentowała wspaniały zbiór starej ceramiki, gromadzony od przeszło pięćdziesięciu lat przez Ireneusza Szarka. Pokaz ten był nie tylko przeglądem pięknych przedmiotów zbieranych z zamiłowaniem, ale także miał niebagatelne znaczenie edukacyjne. Ten walor uwypukliła też aranżacja wystawy – przedmioty zgrupowane zostały według manufaktur europejskich, wyodrębniono też zespół porcelany dalekowschodniej (chińskiej i japońskiej). Widz miał możliwość poznania dorobku poszczególnych wytwórni.

Największym zespołem, „wprowadzającym” w świat porcelany były wyroby Królewskiej Manufaktury Porcelany w Miśni. Wśród nich szczególną uwagę zwracały czarka i dwa spodki z ok. 1720, wykonane z tak zwanej porcelany böttgerowskiej, a więc najwcześniejszej, skomponowanej według receptury „ojca” porcelany miśnieńskiej (i zarazem europejskiej) – Johanna Friedricha Böttgera. Wśród prezentowanych dzieł wyróżniał się wazon, którego sygnatura – monogram wiązany AR, świadczył o przynależności do dzieł o wysokim poziomie artystycznym, wykonywanych na zamówienie Augusta II Mocnego, z przeznaczeniem na podarunki. Autorem kobaltowej malatury wazonu był najprawdopodobniej Johann Gregorius Höroldt, wybitny artysta miśnieńskiej manufaktury.

Fascynację oryginalną porcelaną orientálną odzwierciedlało kilkanaście przedmiotów miśnieńskich, powstałych przed 1735 rokiem o charakterystycznych dekoracjach, w typie dalekowschodnim, głównie w stylu Kakiemona i Imari.

Wyjątkowym obiektem była łyżka stołowa z serwisu łabędziego, najsłynniejszego w osiemnastym stuleciu, wykonanego dla Henryka hrabiego Brühla i jego żony, Franciszki hrabiny Kolovrat-Krakowski, w latach 1737 – 1742. Przeznaczony dla 100 osób, składał się z różnorodnych, plastycznie dekorowanych naczyń, które obecnie rozproszone są w kolekcjach całego świata, a łyżki należą do rzadkości.

Z miejscem prezentacji wystawy – Zamkiem Królewskim jest związany zespół naczyń serwisowych z porcelany miśnieńskiej: pięciu talerzy i filiżanki (poz. kat. 69 – 74), należących do Stanisława Augusta, zapewne używanych w trakcie słynnych Obiadów Czwartkowych.

W kolekcji nie zabrakło również figurek, które stanowiły istotną część produkcji Miśni od ok. 1730, kiedy głównym modelarzem został rzeźbiarz, Johann Joachim Kaendler, autor modeli: „Przędki” (poz. kat. 96) i grupy „Gwałtowny amant”. Drugą, w kolejności (też pod względem liczebności) grupę obiektów prezentowanych na wystawie stanowiła porcelana z manufaktury berlińskiej. Wyróżnić tu należy komplet ośmiu talerzy powstałych w najwcześniejszym okresie działalności tej wytwórni (1751 – 1757) - okresie Wegely'ego, jej założyciela.

Aranżacja stołu, na którym ustawiono fragment serwisu, jednego z wielu wykonanych dla Fryderyka Wielkiego (1768 i 1773 – 1 i 2 dostawa, model 189), przeniosło nas w wiek osiemnasty, w epokę wielkich porcelanowych zastaw stołowych.

Zaprezentowano również wyroby dekoracyjne berlińskiej manufaktury: wazy kominkowe i figurki.

Kolejny dział wystawy poświęcono znajdującym się w kolekcji przykładom wytwórczości innych znanych manufaktur niemieckich, między innymi z: Fürstenbergu, Frankenthala, Höchst i Ludwigsburga oraz ze stolicy Austrii – Wiednia.

Cenny zespół stanowiła porcelana i fajans z polskich manufaktur, w tym z pierwszej rodzimej wytwórni porcelany w Korcu. W jej najwcześniejszym okresie działalności, w latach 1790 – 1796 powstały prezentowane dwa talerze oraz unikatowa filiżanka ze spodkiem z malowanymi sepią widokami neapolitańskimi. Jako rzadkość prezentowano filiżankę – wyrób z Tomaszowa Lubelskiego. Na wystawie zobaczyć także można było dziewiętnastowieczną porcelanę z Baranówki i Ćmielowa, a także fajans: osiemnastowieczny – z Prószkowa, dziewiętnastowieczny z Horodnicy, Lubartowa, Ćmielowa, Koła i Nieborowa oraz dwudziestowieczne wyroby z Prószkowa, Pacykowa i Skawiny.

W grupie porcelany francuskiej wyróżnić należy obiekty z porcelany miękkiej ze słynnej manufaktury w Sevres. Wyeksponowano również kilka obiektów z manufaktur rosyjskich, włoskich i duńskiej Królewskiej Manufaktury w Kopenhadze.

Część wystawy poświęconą ceramice europejskiej zamykały zespoły fajansu holenderskiego oraz angielskiego i kamionki, m.in. ze znanej wytwórni Wedgwooda.

Pokaz kończyła ekspozycja porcelany chińskiej i japońskiej. Królewską kolekcję porcelany Augusta II Mocnego w Dreźnie reprezentowały trzy obiekty: półmisek, talerz i czarka ze spodkiem (poz. kat. 336, 337, 338), wykonane w Chinach, za panowania cesarza Kangxi (1662 – 1722), sygnowane tzw. Johanneumsnumer. Widz miał okazję porównania oryginalnego – japońskiego i wzorowanego na nim – chińskiego stylu Imari. Zgromadzone obiekty to niemal całkowity przegląd dekoracji chińskiej porcelany: w stylu Kakiemona, *famille vert*, *famille rose*.

Wystawa była skierowana nie tylko do profesjonalistów. Każdy mógł z łatwością wkroczyć w świat porcelany. Kruche piękno zachwyca maestrią malowanych miniatur, czy pełnych życia figurek. Warto przenieść się w inny wymiar rzeczy codziennych – dziś podziwiane zabytki spełniały bowiem rolę przedmiotu użytkowego, zdobiły wnętrza. „Żyły” jak nasze dzisiejsze ulubione filiżanki.

Wystawie towarzyszył katalog, zawierający opisy i ilustracje wszystkich eksponowanych obiektów.

Waza kominkowa
Berlin, Königliche Porzellan Manufaktur, ok. 1770